

Warszawa, 22 września 2022

Dotyczy: Publikacji proponowanej przez Komisję Europejską znowelizowanej dyrektywy dotyczącej jakości powietrza w Unii Europejskiej

Szanowny Pan
Adam Niedzielski, Minister Zdrowia,
Szanowna Pani
Anna Moskwa, Ministra Klimatu i Środowiska

Szanowny Panie Ministrze, Szanowna Pani Ministro,

w dniu 7 września obchodziliśmy kolejny Międzynarodowy Dzień Czystego Powietrza dla Błękitnego Nieba. Warto przypomnieć, że **dziś mija rok od momentu, w którym Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), po wnikliwym przeglądzie dostępnych badań naukowych, opublikowała nowe globalne wytyczne dotyczące jakości powietrza.** W dokumencie tym znalazły się rekomendacje wskazujące maksymalne stężenia najczęściej występujących związków zanieczyszczających powietrze.

Zanieczyszczenie powietrza to największe środowiskowe zagrożenie dla zdrowia w Europie, prowadzące do około 400 tys. przedwczesnych zgonów rocznie. Tylko w naszym kraju z jego powodu co roku umiera blisko 50 tys. obywateli i obywaterek. Według szacunków WHO jest to również druga najczęstsza przyczyna zgonów z powodu chorób niezakaźnych, tuż po paleniu tytoniu. Aż dziewięćdziesiąt sześć procent populacji miast w UE mieszka obecnie na obszarach o zbyt złej jakości powietrza.

Zanieczyszczenie powietrza jest też poważnym problemem z punktu widzenia ochrony przyrody. Komisja Europejska oszacowała koszty wpływu zanieczyszczenia powietrza na same ekosystemy na 54 mld EUR rocznie. Zgodnie z tą oceną limity eutrofizacji na terenie UE są przekraczane na 62% powierzchni naturalnych ekosystemów i 73% obszarów Natura 2000.

Całkowite koszty zanieczyszczenia powietrza, obejmujące przedwczesne zgony, leczenie i diagnostykę chorób nim spowodowanych, straty wydajności wynikające zarówno ze straconych dni roboczych, jak i zmniejszeniem wydajności pracowników, straty plonów, degradację krajobrazu naturalnego wpływającą negatywnie na sektor turystyczny oraz uszkodzenia budynków szacuje się na kwotę 940 mld rocznie w UE. **Niedopuszczalnie wysokiemu obciążeniu zdrowia i środowiska spowodowanemu przez zanieczyszczenie powietrza można jednak w dużej mierze zapobiec.**

Obecny pełen wyzwań czas, w kontekście pandemii COVID-19 i wydarzeń geopolitycznych, wymaga zdecydowanych działań, skupienia się na ochronie zdrowia

i profilaktyce. Na 26 października przewidziano publikację znowelizowanych dyrektyw unijnych dotyczących jakości powietrza, które na nowo określą limity zanieczyszczeń powietrza. Dyrektywy te są częścią pakietu dotyczącego Planu działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń. W tej ważnej dla zdrowia publicznego aktualizacji Rada ma wyjątkową okazję do ochrony zdrowia i życia dzięki profilaktyce zdrowotnej na niespotykaną dotąd skalę.

Nowe wytyczne WHO rekomendują znaczne zmniejszenie limitu maksymalnego stężenia głównych rodzajów zanieczyszczeń, w szczególności pyłu zawieszonego PM_{2,5}, który powoduje najpoważniejsze konsekwencje zdrowotne dla mieszkańców i mieszkank UE. Jego średnie roczne stężenie według nowych zapisów wynosi 5 µg/m³, co stanowi połowę poprzedniego zalecenia WHO i pięciokrotnie mniej niż obecny standard UE. W przypadku dwutlenku azotu (NO₂), którego emisja była przedmiotem intensywnej analizy w dyskusjach na temat transportu drogowego i zakazów prowadzenia pojazdów w centrach miast, zaleca się nowe dopuszczalne roczne stężenie na poziomie 10 µg/m³. To czterokrotny spadek w porównaniu z poprzednią rekomendacją WHO wynoszącą 40 µg/m³, co jest również aktualnym standardem UE.

Wymienione poniżej organizacje społeczne zajmujące się zdrowiem, ochroną środowiska i zdrowia publicznego **wzywają Ministra Zdrowia, Klimatu i Środowiska oraz podległe im ministerstwa do ochrony zdrowia ludzi przed zanieczyszczeniem powietrza, a przede wszystkim grup szczególnie wrażliwych, takich jak dzieci i osoby starsze.** Dlatego w związku z nadejściem planowanej publikacji przez Komisję Europejską 26 października 2022 r. propozycji nowelizacji dyrektywy w sprawie jakości powietrza atmosferycznego, **prosimy Państwa o poparcie dla wprowadzenia wiążących standardów UE dotyczących jakości powietrza z granicznymi stężeniami zanieczyszczeń, które są w pełni zgodne z wytycznymi AQG WHO z 2021 roku. Standardy te powinny być osiągnięte najpóźniej do 2030 r.**

Czas ma tu decydujące znaczenie. Im więcej zmarnujemy go na dostosowywanie przepisów do wytycznych badań naukowych, tym później zaczniemy zapobiegać przedwczesnym zgonom i chorobom związanym z zanieczyszczeniem powietrza. Pilna potrzeba działania nie powinna podlegać żadnym dyskusjom.

Z góry dziękujemy za Państwa poparcie.

Z wyrazami szacunku,

Health and Environment Alliance (HEAL)

European Public Health Alliance (EPHA)

Polskie Towarzystwo Medycyny Środowiskowej

Prof. Bolesław Samoliński, profesor medycyny, Kierownik Katedry Zdrowia Publicznego i Środowiskowego oraz Zakładu Profilaktyki Zagrożeń Środowiskowych, Alergologii i Immunologii WUM

Prof. dr hab. inż. Piotr Kleczkowski, Akademia Górniczo-Hutnicza im. S. Staszica w Krakowie

Prof. dr hab. med. Ewa Konduracka, kardiolog, specjalistka chorób wewnętrznych, Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum, Kraków

Prof. dr hab. n. med. Krystyna Pawlas, Katedra i Zakład Higieny, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

Prof. dr hab. Piotr Skubała, ekolog, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Prof. dr hab. Wojciech Hanke, Instytut Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera Zakład Epidemiologii Środowiskowej

Prof. Henryk Mazurek, profesor medycyny, Kierownik Kliniki Pneumonologii i Mukowiscydozy Oddziału Terenowego IGiChP oraz Zakładu Dietetyki Instytutu Zdrowia PWSZ w Nowym Sączu

Dr hab. med. Wojciech Feleszko, pediatra, immunolog, pulmonolog, Warszawski Uniwersytet Medyczny

Dr hab. n. med. Filip Mejza, Pracownia Podejmowania Decyzji Klinicznych, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum

Dr hab. n. med. i n. o zdr. Barbara Piekarska, Konsultant Krajowy w dziedzinie Zdrowie Środowiskowe

Dr hab. n. med. Michał Krzyżanowski, profesor wizytujący, School of Public Health, Imperial College London

Dr hab. Zbigniew M. Karaczun, profesor SGGW, Prezes Okręgu Mazowieckiego Polskiego Klubu Ekologicznego

Dr inż. Grażyna Gałęzowska, PhD, Zakład Bioenergetyki i Fizjologii Wysiłku Fizycznego, Gdański Uniwersytet Medyczny

Dr n. med. Klaudiusz Komor, Wiceprezes Naczelnej Rady Lekarskiej

Dr n. med. Magdalena Muras-Skudlarska, Prezes Porozumienia Łódzkiego-Łódzkiego Związku Pracodawców Ochrony Zdrowia i Centrum Medycznego Niemcewicza w Łodzi

Dr n. med. Marcin Ziarkiewicz, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

Dr Tadeusz Jędrzejczyk, Gdański Uniwersytet Medyczny

Dr Adam Stańczyk, MD, PhD, Head of the Ward of Internal Diseases Norbert Barlicki Memorial Teaching Hospital No. 1; Department of Clinical Pharmacology Medical University of Lodz

Dr Bogdan Wojtyniak, prof. NIZP PZH-PIB, Z-ca Dyrektora ds. Analiz i Strategii w Zdrowiu Publicznym, Kierownik Zakładu Monitorowania i Analiz Stanu Zdrowia Ludności

Dr Dorota Buczyłowska, Uniwersytet Jagielloński

Dr Dorota Jarońska, Programme Manager, Living and Working Environments, WHO Regional Office for Europe, European Centre for Environment and Health

Stanisław Maćkowiak, Prezes Federacji Pacjentów Polskich

Lek. Aleksandra Gładyś, Międzynarodowe Stowarzyszenie Studentów Medycyny IFMSA-Poland

Lek. Marek Kwiatkowski, członek Polskiego Alarmu Smogowego